Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 25ης Νοεμβρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 – Διεθνής δικαιοδοσία για εκδίκαση αγωγής διαζυγίου – Άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α΄ – Έννοια της "συνήθους διαμονής" του ενάγοντος»

Στην υπόθεση C-289/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισιού, Γαλλία) με απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Ιουνίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

IB

κατά

FA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Prechal, πρόεδρο του δευτέρου τμήματος, προεδρεύουσα του τρίτου τμήματος, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (εισηγήτρια) και N. Wahl, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο IB, εκπροσωπούμενος από τους F. Ingold και E. Ravin, avocats,

– η FA, εκπροσωπούμενη από τον A. Boiché, avocat,

– η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την E. de Moustier, τους T. Stehelin και D. Dubois καθώς και από την A. Daniel,

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller, M. Hellmann και U. Bartl,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

– η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από την M. Browne, τον A. Joyce και την J. Quaney,

– η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes καθώς και από τις S. Duarte Afonso, P. Barros da Costa και L. Medeiros,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αρχικώς εκπροσωπούμενη από τη M. Heller καθώς και από τους W. Wils και M. Wilderspin, στη συνέχεια, από την M. Heller και τον W. Wils,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Ιουλίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ των IB και FA αφορώσας αίτηση λύσης του συζυγικού δεσμού.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1347/2000

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 8 και 12 του κανονισμού (ΕΚ) 1347/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί της διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας έναντι των κοινών τέκνων των συζύγων (ΕΕ 2000, L 160, σ. 19), τον οποίο κατήργησε, από 1ης Μαρτίου 2005, ο κανονισμός 2201/2003, είχαν ως εξής:

«(4) Οι διαφορές ορισμένων εθνικών κανόνων δικαιοδοσίας και εκτέλεσης δυσχεραίνουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, καθώς και την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Συντρέχουν, συνεπώς, λόγοι για τη θέσπιση διατάξεων που επιτρέπουν την ενοποίηση των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, με σκοπό την απλούστευση των διατυπώσεων για την ταχεία και αυτόματη αναγνώριση των αποφάσεων και την εκτέλεσή τους.

[…]

(8) Ο παρών κανονισμός πρέπει να προβλέπει συνεκτικά και ομοιόμορφα μέτρα, που να επιτρέπουν μια όσο το δυνατόν ευρύτερη κυκλοφορία των προσώπων. […]

[…]

(12) Τα επιλεγέντα στον παρόντα κανονισμό κριτήρια προσδιορισμού της δικαιοδοσίας βασίζονται στην αρχή ότι πρέπει να υπάρχει ένας πραγματικός σύνδεσμος μεταξύ του ενδιαφερόμενου διαδίκου και του κράτους μέλους που ασκεί τη δικαιοδοσία. Η απόφαση να συμπεριληφθούν ορισμένα κριτήρια οφείλεται στο γεγονός ότι αυτά υφίστανται σε διάφορες εσωτερικές έννομες τάξεις και ότι γίνονται δεκτά από τα άλλα κράτη μέλη.»

Ο κανονισμός 2201/2003

4 Η αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού 2201/2003 αναφέρει τα εξής:

«Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει θέσει ως στόχο τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Προς το σκοπό αυτό, η Κοινότητα πρέπει να θεσπίσει, μεταξύ άλλων, μέτρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, τα οποία είναι αναγκαία για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.»

5 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003, το οποίο επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα ακόλουθα:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου, σε αστικές υποθέσεις που αφορούν:

α) το διαζύγιο, το[ν] δικαστικό χωρισμό ή την ακύρωση του γάμου των συζύγων·

[…]».

6 Το άρθρο 3 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Γενική δικαιοδοσία», ορίζει τα εξής:

«1. Δικαιοδοσία για θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης γάμου έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους:

α) στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται:

– η συνήθης διαμονή των συζύγων, ή

– η τελευταία συνήθης διαμονή των συζύγων εφόσον ένας εκ των συζύγων έχει ακόμα αυτή τη διαμονή, ή

– η συνήθης διαμονή του εναγομένου, ή

– σε περίπτωση κοινής αιτήσεως, η συνήθης διαμονή του ενός ή του άλλου των συζύγων, ή

– η συνήθης διαμονή του ενάγοντος εάν είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον ένα χρόνο αμέσως πριν από την έγερση της αγωγής, ή

– η συνήθης διαμονή του ενάγοντος εάν είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον έξι μήνες αμέσως πριν από την έγερση της αγωγής και εάν είναι είτε υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους ή, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, έχει εκεί “domicile”·

β) της ιθαγένειας των δύο συζύγων ή, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, του "domicile" των δύο συζύγων.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ο όρος "domicile" νοείται όπως στην έννομη τάξη του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας.»

7 Κατά το άρθρο 6, παράγραφοι 3, 4 και 5, του εν λόγω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Αποκλειστική δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 3, 4 και 5»:

«Σύζυγος που:

α) έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους ή

β) είναι υπήκοος κράτους μέλους, ή, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, έχει "domicile" στο έδαφος ενός εκ των δύο αυτών κρατών μελών,

μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος μόνο δυνάμει των άρθρων 3, 4 και 5.»

8 Το άρθρο 19, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Εκκρεμοδικία και συναφείς αγωγές», ορίζει τα εξής:

«Αν έχουν ασκηθεί αγωγές για θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου μεταξύ των αυτών διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο, αναστέλλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.»

9 Το άρθρο 66 του κανονισμού 2201/2003, το οποίο επιγράφεται «Κράτη μέλη με δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου», έχει ως εξής:

«Στα κράτη μέλη όπου εφαρμόζονται σε διαφορετικές εδαφικές ενότητες δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου ή σύνολα κανόνων που αφορούν τα θέματα που διέπονται από τον παρόντα κανονισμό:

α) κάθε αναφορά στη συνήθη διαμονή στο οικείο κράτος μέλος αφορά τη συνήθη διαμονή σε μια εδαφική ενότητα·

[…]».

Ο κανονισμός (ΕΚ) 4/2009

10 Το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ 2009, L 7, σ. 1), ορίζει τα εξής:

«Σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής στα κράτη μέλη, δικαιοδοσία έχει:

[…]

γ) το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το δίκαιό του για την εκδίκαση αγωγής σχετικά με την προσωπική κατάσταση, όταν η αίτηση διατροφής είναι παρεπόμενη της αγωγής αυτής, εκτός εάν η δικαιοδοσία αυτή βασίζεται αποκλειστικά στην ιθαγένεια ενός των διαδίκων, […]

[…]».

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2016/1103

11 Οι αιτιολογικές σκέψεις 15 και 49 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1103 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων (ΕΕ 2016, L 183, σ. 1), έχουν ως εξής:

«(15) Για λόγους ασφάλειας δικαίου υπέρ των έγγαμων ζευγαριών όσον αφορά τα περιουσιακά τους στοιχεία και για την εξασφάλιση προβλεψιμότητας μέχρις ένα βαθμό, ενδείκνυται να καλυφθεί με μία ενιαία πράξη το σύνολο των κανόνων που διέπουν τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων.

[…]

49) Αν δεν έχει επιλεγεί εφαρμοστέο δίκαιο και προκειμένου να συνδυαστεί η προβλεψιμότητα και η ασφάλεια δικαίου με την πραγματικότητα της ζωής του ζευγαριού, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να θεσπίζει εναρμονισμένους κανόνες σύγκρουσης νόμων βασισμένους σε μία κλίμακα διαδοχικών συνδετικών στοιχείων που να επιτρέπουν να καθορισθεί το εφαρμοστέο δίκαιο για το σύνολο των περιουσιακών αγαθών των συζύγων. Τοιουτοτρόπως, η πρώτη κοινή συνήθης διαμονή των συζύγων αμέσως μετά τον γάμο θα πρέπει να συνιστά το πρώτο κριτήριο, πριν από το δίκαιο της κοινής ιθαγένειας των συζύγων κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου. […]»

12 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2, όταν δικαστήριο ενός κράτους μέλους επιλαμβάνεται αίτησης διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003, τα δικαστήρια αυτού του κράτους έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφαίνονται επί ζητημάτων των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων που έχουν σχέση με την αίτηση.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

13 Ο IB, γαλλικής ιθαγένειας, και η FA, ιρλανδικής ιθαγένειας, συνήψαν γάμο το 1994 στο Bray (Ιρλανδία). Απέκτησαν τρία τέκνα, τα οποία είναι πλέον ενήλικα.

14 Στις 28 Δεκεμβρίου 2018, ο IB άσκησε αγωγή διαζυγίου ενώπιον του tribunal de grande instance de Paris (πολυμελούς πρωτοδικείου Παρισιού, Γαλλία).

15 Με διάταξη της 11ης Ιουλίου 2019 και σύμφωνα με τα αιτήματα της FA, ο δικαστής οικογενειακών διαφορών του εν λόγω δικαστηρίου έκρινε ότι δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί επί του διαζυγίου των συζύγων. Συγκεκριμένα, έκρινε ότι απλώς και μόνον ο

προσδιορισμός του τόπου εργασίας του IB στη Γαλλία δεν ήταν δυνατόν να εξισωθεί με βούληση μεταφοράς της συνήθους διαμονής του, δεδομένων των φορολογικών και διοικητικών συνεπειών καθώς και των βιοτικών συνηθειών που χαρακτηρίζουν μια τέτοια απόφαση.

16 Στις 30 Ιουλίου 2019, ο IB άσκησε έφεση κατά της ως άνω διάταξης ενώπιον του cour d'appel de Paris (εφετείου Παρισιού, Γαλλία), ζητώντας, μεταξύ άλλων, από το δικαστήριο αυτό να κρίνει ότι το tribunal de grande instance de Paris (πολυμελές πρωτοδικείο Παρισιού) έχει διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί επί του διαζυγίου των συζύγων. Συναφώς, ο IB υποστηρίζει ότι ασκεί τις επαγγελματικές του δραστηριότητες στη Γαλλία από το 2010 και κατά τρόπο σταθερό και μόνιμο από τον Μάιο 2017. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι έχει εγκατασταθεί στο κράτος αυτό σε διαμέρισμα το οποίο ανήκει στον πατέρα του και διάγει εκεί κοινωνικό βίο, ενώ οι σύζυγοι διαβιούν σε διαφορετικούς τόπους εξαιτίας της άρνησης της συζύγου του να μεταβεί στη Γαλλία για να ζήσει εκεί, μολονότι επισκέπτεται τακτικά το κράτος αυτό, διαμένοντας είτε στο ευρισκόμενο στο Παρίσι διαμέρισμα είτε στην εξοχική κατοικία που αποκτήθηκε το 2017.

17 Η FA αντιτείνει ότι ουδέποτε εξετάστηκε το ενδεχόμενο να εγκατασταθεί η οικογένεια στη Γαλλία. Επομένως, η συνήθης διαμονή της οικογένειας βρίσκεται στην Ιρλανδία, ο δε IB ουδέποτε μετέβαλε τον τόπο διαμονής του, αλλά μόνον τη διεύθυνση του τόπου εργασίας του. Εξάλλου, το γεγονός ότι ο IB εργάζεται και αποκτά τα εισοδήματά του στη Γαλλία επί διάστημα μεγαλύτερο των 6 μηνών δεν αρκεί για τον καθορισμό της συνήθους διαμονής του κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 2201/2003. Συγκεκριμένα, μέχρι τα τέλη του 2018 ο IB συνέχισε να μεταβαίνει στην οικογενειακή κατοικία που βρίσκεται στην Ιρλανδία, διαβίωνε εκεί με τον ίδιο τρόπο όπως στο παρελθόν και συμβουλεύθηκε δικηγόρο στην Ιρλανδία όταν οι σύζυγοι εξέφρασαν την πρόθεση, από τον Σεπτέμβριο 2018, να λάβουν διαζύγιο.

18 Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν αμφισβητείται ότι η οικογενειακή στέγη των συζύγων βρισκόταν στην Ιρλανδία όπου η οικογένεια είχε εγκατασταθεί το 1999 και είχε αγοράσει ακίνητο το οποίο αποτελούσε τη συζυγική στέγη. Επιπλέον, η FA εξακολουθούσε να έχει τη συνήθη διαμονή της στην Ιρλανδία κατά την ημερομηνία κίνησης της διαδικασίας διαζυγίου από τον IB, κανένας χωρισμός δεν είχε μεσολαβήσει έως την κίνηση της διαδικασίας αυτής, κανένα στοιχείο δεν ήταν ικανό να αποδείξει ότι οι σύζυγοι είχαν κοινή πρόθεση να μεταφέρουν τη συζυγική στέγη στη Γαλλία, οι δε προσωπικοί και οικογενειακοί δεσμοί του IB με την Ιρλανδία, όπου μετέβαινε κάθε Σαββατοκύριακο για να βρεθεί εκ νέου με τη σύζυγο και τα παιδιά του, προκύπτουν από πλήθος στοιχείων.

19 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, ωστόσο, ότι ο σύνδεσμος του IB με την Ιρλανδία δεν αποκλείει την ύπαρξη συνδέσμου με τη Γαλλία όπου, από το 2017, μετέβαινε κάθε εβδομάδα προκειμένου να εργαστεί, και διαπιστώνει, όπως και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, πρώτον ότι ο IB είχε στην πράξη δύο τόπους διαμονής, έναν οικογενειακό στην Ιρλανδία και έναν ακόμη, επαγγελματικό, στη Γαλλία, από πολλών ετών, με αποτέλεσμα τα στοιχεία που τον συνδέουν με τη Γαλλία να μην είναι, κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, ούτε προσωρινά ούτε περιστασιακά, και δεύτερον ότι ο IB είχε εγκαταστήσει στη Γαλλία το κέντρο των επαγγελματικών συμφερόντων του τουλάχιστον από τις 15 Μαΐου 2017.

20 Πάντως, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει συναφώς ότι, μολονότι μπορεί να θεωρηθεί ότι ο IB είχε σταθερή και διαρκή διαμονή στη Γαλλία τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την άσκηση αγωγής ενώπιον του tribunal de grande instance de Paris (πολυμελούς πρωτοδικείου Παρισιού), εντούτοις δεν είχε απολέσει τη διαμονή του στην Ιρλανδία, όπου διατηρούσε οικογενειακούς

δεσμούς και όπου διέμενε σε τακτική βάση για προσωπικούς λόγους. Εκ των ανωτέρω συνάγει ότι τα ιρλανδικά και τα γαλλικά δικαστήρια έχουν αμφότερα διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί του διαζυγίου των συζύγων.

21 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει, συναφώς, ότι η αρχή ότι η ίδια βάση διεθνούς δικαιοδοσίας μπορεί να αφορά δύο κράτη μέλη αναγνωρίστηκε από το Δικαστήριο με την απόφαση της 16ης Ιουλίου 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), πλην όμως υπογραμμίζει ότι η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη αφορούσε την εφαρμογή του κριτηρίου της ιθαγένειας, του οποίου ο αντικειμενικός ορισμός ανάγεται στο ότι δύο σύζυγοι μπορούν να είναι υπήκοοι δύο κρατών μελών, ενώ επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης είναι η έννοια της συνήθους διαμονής, της οποίας ο ίδιος ο ορισμός προϋποθέτει ερμηνεία.

22 Κατά το αιτούν δικαστήριο, η έννοια της «συνήθους διαμονής» κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 2201/2003 αποτελεί αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης, η οποία πρέπει να ερμηνευθεί από το Δικαστήριο.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισιού) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Μπορεί να γίνει δεκτό, κατά την έννοια του άρθρου 3 του κανονισμού 2201/2003 και για την εφαρμογή του, σε περίπτωση κατά την οποία, από τις πραγματικές περιστάσεις προκύπτει ότι ένας εκ των συζύγων διαβιοί σε δύο κράτη μέλη, ότι ο εν λόγω σύζυγος έχει τη συνήθη διαμονή του σε δύο κράτη μέλη, με αποτέλεσμα, εάν οι προϋποθέσεις που απαριθμούνται στο συγκεκριμένο άρθρο πληρούνται σε δύο κράτη μέλη, τα δικαστήρια αμφοτέρων των κρατών αυτών να έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί του διαζυγίου;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

24 Με την απόφασή του περί παραπομπής, το cour d'appel de Paris (εφετείο Παρισιού) ζήτησε από το Δικαστήριο να υπαγάγει την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην ταχεία διαδικασία του άρθρου 105 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

25 Κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου απέρριψε το αίτημα αυτό με απόφαση της 15ης Ιουλίου 2020.

26 Με την απόφαση αυτή διαπιστώθηκε ότι, πέραν μιας αναφοράς στο ότι η οργάνωση της ζωής των συζύγων εξαρτάται από τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας των ιρλανδικών ή των γαλλικών δικαστηρίων, γεγονός όμως που δεν αρκεί για να διακρίνει την υπό κρίση υπόθεση από άλλες υποθέσεις διαζυγίου, το αιτούν δικαστήριο δεν εξέθεσε κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί ότι η φύση της υπόθεσης απαιτεί την εξέτασή της το συντομότερο δυνατόν, σύμφωνα με το άρθρο 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας.

27 Με έγγραφο της 17ης Φεβρουαρίου 2021, ο IB ζήτησε, με αιτιολογημένη αίτηση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 76, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, τη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως.

28 Ερωτηθείς από τη Γραμματεία του Δικαστηρίου επί της αιτήσεως αυτής δεδομένης της υγειονομικής κρίσης, ο IB συμφώνησε, με έγγραφο της 2ας Μαρτίου 2021, να αντικατασταθεί η επ' ακροατηρίου συζήτηση από τη δυνατότητα γραπτής απάντησης στις γραπτές παρατηρήσεις των λοιπών διαδίκων και ενδιαφερομένων κατά την έννοια του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

29 Πέραν του IB, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Ιρλανδία καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκαναν χρήση της δυνατότητας αυτής και κατέθεσαν παρατηρήσεις.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

30 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι σύζυγος που διαβιοί σε δύο κράτη μέλη μπορεί να έχει τη συνήθη διαμονή του σε αμφότερα τα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να είναι δυνατόν τα δικαστήρια αυτών των κρατών μελών να έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της αιτήσεως για τη λύση του συζυγικού δεσμού.

31 Ο κανονισμός 2201/2003, όπως προκύπτει από την αιτιολογική του σκέψη 1, συμβάλλει στη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, εντός του οποίου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Προς τούτο, στα κεφάλαιά του II και III, ο κανονισμός αυτός θεσπίζει, μεταξύ άλλων, κανόνες οι οποίοι ρυθμίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία καθώς και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων που αφορούν τη λύση του συζυγικού δεσμού και οι οποίοι αποσκοπούν στην προστασία της ασφάλειας δικαίου (απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

32 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 3 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο εντάσσεται στο κεφάλαιό του II, θεσπίζει γενικά κριτήρια διεθνούς δικαιοδοσίας σε θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης γάμου. Τα εν λόγω αντικειμενικά, μη σωρευτικά και αποκλειστικά κριτήρια ανταποκρίνονται στην ανάγκη ρύθμισης προσαρμοσμένης στις ειδικές απαιτήσεις των διαφορών που αφορούν τη λύση του συζυγικού δεσμού (απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψη 40).

33 Συναφώς, μολονότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη έως τέταρτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003 αναφέρει ρητώς τα κριτήρια της συνήθους διαμονής των συζύγων και του εναγομένου, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη περίπτωση, καθώς και το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού αυτού επιτρέπουν την εφαρμογή του κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας του forum actoris (απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψη 41).

34 Συγκεκριμένα, υπό τον όρο της πλήρωσης ορισμένων προϋποθέσεων, οι διατάξεις αυτές αναγνωρίζουν στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται η συνήθης διαμονή του ενάγοντος διεθνή δικαιοδοσία προκειμένου να αποφανθούν επί της λύσεως του συζυγικού δεσμού. Ειδικότερα, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003 ορίζει ότι διεθνής δικαιοδοσία υφίσταται εάν ο ενάγων διέμεινε εκεί επί τουλάχιστον έξι μήνες αμέσως πριν από την έγερση της αγωγής και εάν είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους ή, στην περίπτωση της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, εάν έχει εκεί την «domicile» (κατοικία) του (απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψη 42).

35 Σκοπός της διάταξης αυτής είναι η διασφάλιση των συμφερόντων των συζύγων και ανταποκρίνεται στον επιδιωκόμενο από τον κανονισμό 2201/2003 σκοπό, δεδομένου ότι ο κανονισμός καθιέρωσε ελαστικούς κανόνες σύγκρουσης δικαιοδοσίας προκειμένου να ληφθεί υπόψη η κινητικότητα των προσώπων και επίσης να προστατευθούν τα δικαιώματα του συζύγου που έφυγε από το κράτος μέλος της κοινής συνήθους διαμονής, διασφαλίζοντας ωστόσο ότι υφίσταται πραγματικός σύνδεσμος μεταξύ του ενδιαφερομένου και του κράτους μέλους που ασκεί τη δικαιοδοσία (πρβλ. απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψεις 49 και 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

36 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, ο IB, Γάλλος υπήκοος, άσκησε ενώπιον του tribunal de grande instance de Paris (πολυμελούς πρωτοδικείου Παρισιού) αγωγή διαζυγίου, επικαλούμενος το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003. Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο IB διέμενε στη Γαλλία σταθερά και μόνιμα επί τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την έγερση της αγωγής. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι τα στοιχεία που συνδέουν τον IB με τη Γαλλία δεν είναι προσωρινά ή περιστασιακά και ότι ο IB έχει εγκαταστήσει στη Γαλλία το κέντρο των επαγγελματικών συμφερόντων του τουλάχιστον από τον Μάιο 2017. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει πάντως περαιτέρω ότι ο IB δεν είχε απολέσει τη διαμονή του στην Ιρλανδία όπου διατηρούσε οικογενειακούς δεσμούς και όπου διέμενε για προσωπικούς λόγους στην ίδια τακτική βάση με το παρελθόν. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο IB είχε στην πράξη δύο τόπους διαμονής, έναν στο Παρίσι, σε εβδομαδιαία βάση για επαγγελματικούς λόγους, και ακόμη έναν στην Ιρλανδία, για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα, μαζί με τη σύζυγο και τα παιδιά του.

37 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξεταστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι, σε δεδομένη χρονική στιγμή, ένας σύζυγος μπορεί να έχει μία μόνο συνήθη διαμονή κατά την έννοια της διάταξης αυτής.

38 Προκαταρκτικώς, διαπιστώνεται ότι ο κανονισμός 2201/2003 δεν περιλαμβάνει ορισμό της έννοιας της «συνήθους διαμονής» και ειδικότερα της συνήθους διαμονής ενός συζύγου κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′.

39 Ελλείψει τέτοιου ορισμού στον κανονισμό 2201/2003 ή ρητής παραπομπής στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της, πρέπει να αναζητηθεί αυτοτελής και ομοιόμορφη ερμηνεία, λαμβανομένων υπόψη του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται οι διατάξεις που τη μνημονεύουν και των σκοπών που επιδιώκει ο κανονισμός αυτός (βλ., κατ' αναλογίαν, όσον αφορά τη συνήθη διαμονή του τέκνου, απόφαση της 28ης Ιουνίου 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

40 Πρώτον, υπογραμμίζεται ότι ούτε το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού ούτε κάποια άλλη διάταξή του περιέχουν μνεία της εν λόγω έννοιας στον πληθυντικό αριθμό. Πράγματι, ο κανονισμός 2201/2003 αναφέρεται στα δικαστήρια του κράτους μέλους της «συνήθους διαμονής» του ενός και/ή του άλλου συζύγου ή του παιδιού, ανάλογα με την περίπτωση, χρησιμοποιώντας συστηματικά τον ενικό αριθμό, και δεν προβλέπει ότι το ίδιο πρόσωπο μπορεί να έχει ταυτοχρόνως περισσότερες της μίας συνήθεις διαμονές ή μία συνήθη διαμονή σε περισσότερους τόπους. Ο νομοθέτης της Ένωσης έχει εξάλλου διευκρινίσει συναφώς, με το άρθρο 66, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού, ότι, σε κράτος μέλος όπου εφαρμόζονται σε διαφορετικές εδαφικές ενότητες δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου που αφορούν τα διεπόμενα από τον εν λόγω κανονισμό θέματα, «κάθε αναφορά στη συνήθη διαμονή στο οικείο κράτος μέλος αφορά τη συνήθη διαμονή σε μια εδαφική ενότητα».

41 Δεύτερον, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει κατά την ερμηνεία των διατάξεων του κανονισμού 2201/2003, αφενός, ότι από τη χρήση του επιθέτου «συνήθης» μπορεί να συναχθεί ότι η διαμονή πρέπει να έχει ορισμένο χαρακτήρα σταθερότητας ή κανονικότητας και, αφετέρου, ότι η μεταφορά από πρόσωπο της συνήθους διαμονής του σε κράτος μέλος απηχεί τη βούληση του προσώπου αυτού να δημιουργήσει εκεί, με την πρόθεση να του προσδώσει σταθερό χαρακτήρα, το μόνιμο ή σύνηθες κέντρο των συμφερόντων του (πρβλ. απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, σκέψεις 44 και 51).

42 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται εξάλλου από τη συνταχθείσα από την A. Borrás εισηγητική έκθεση της Σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές, γνωστής ως Σύμβασης «Βρυξέλλες ΙΙ» (ΕΕ 1998, C 221, σ. 1), η οποία διαπνέει το κείμενο του κανονισμού 2201/2003. Συγκεκριμένα, από το σημείο 32 της έκθεσης αυτής (ΕΕ 1998, C 221, σ. 27) προκύπτει ότι, όσον αφορά τη «συνήθη διαμονή» ως κριτήριο απονομής διεθνούς δικαιοδοσίας σε θέματα λύσης του συζυγικού δεσμού, είχε ληφθεί ιδιαιτέρως υπόψη ο ορισμός που είχε χρησιμοποιήσει το Δικαστήριο, σε άλλους τομείς, κατά τον οποίο η έννοια αυτή προσδιόριζε τον τόπο στον οποίο ο ενδιαφερόμενος δημιούργησε, με τη βούληση να του προσδώσει σταθερό χαρακτήρα, το μόνιμο ή σύνηθες κέντρο των συμφερόντων του.

43 Η εξομοίωση, όμως, της συνήθους διαμονής ενός προσώπου, εν προκειμένω ενός συζύγου, με το μόνιμο ή σύνηθες κέντρο στο οποίο βρίσκονται τα συμφέροντά του δεν συνηγορεί υπέρ της άποψης ότι είναι δυνατόν περισσότερες της μίας διαμονές να έχουν ταυτοχρόνως τέτοιο χαρακτήρα.

44 Τρίτον, η εκτίμηση αυτή επιρρωννύεται από τον σκοπό τον οποίο επιδιώκουν οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 2201/2003, ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ της κινητικότητας των προσώπων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ασφάλειας δικαίου (πρβλ. απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

45 Είναι αληθές ότι, προκειμένου να ευνοηθεί η κινητικότητα των προσώπων εντός της Ένωσης, ο κανονισμός 2201/2003 εμπνέεται από τον σκοπό της διευκόλυνσης της δυνατότητας λύσης του συζυγικού δεσμού θεσπίζοντας, με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, υπέρ του αιτούντος τη λύση αυτήν, περισσότερα του ενός εναλλακτικά κριτήρια, των οποίων η εφαρμογή δεν υπόκειται σε ιεραρχική σχέση. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο το σύστημα κατανομής των αρμοδιοτήτων που καθιερώνει ο ως άνω κανονισμός όσον αφορά τη λύση του συζυγικού δεσμού δεν αποβλέπει στον αποκλεισμό των πολλαπλών δικαιοδοσιών (πρβλ. απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψεις 46 και 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), οι οποίες συντονίζονται με βάση τους κανόνες περί εκκρεμοδικίας του άρθρου 19 του εν λόγω κανονισμού.

46 Ωστόσο, το να γίνει δεκτό ότι ένας σύζυγος μπορεί να έχει ταυτοχρόνως τη συνήθη διαμονή του σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη θα μπορούσε να θίξει την ασφάλεια δικαίου, αυξάνοντας τις δυσχέρειες του εκ των προτέρων προσδιορισμού των δικαστηρίων που θα μπορούσαν να αποφανθούν επί της λύσης του συζυγικού δεσμού και καθιστώντας περιπλοκότερη την εξακρίβωση, από το επιληφθέν δικαστήριο, της δικής του διεθνούς δικαιοδοσίας. Όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 94 των προτάσεών του, στην περίπτωση αυτή θα υπήρχε ο κίνδυνος να προσδιοριστεί τελικώς η διεθνής δικαιοδοσία όχι με

βάση το κριτήριο της «συνήθους διαμονής» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 2201/2003, αλλά με βάση κριτήριο στηριζόμενο στην απλή διαμονή του ενός ή του άλλου συζύγου, κατά τρόπο που θα αντέβαινε στον εν λόγω κανονισμό.

47 Τέταρτον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η ερμηνεία των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 2201/2003 επιφέρει συνέπειες οι οποίες δεν περιορίζονται στη λύση του συζυγικού δεσμού αυτού καθεαυτόν.

48 Συγκεκριμένα, τόσο το άρθρο 3, στοιχείο γ′, του κανονισμού 4/2009 όσο και το άρθρο 5 του κανονισμού 2016/1103 παραπέμπουν στη διεθνή δικαιοδοσία που καθιερώνει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 2201/2003 και προβλέπουν, στο πλαίσιο των διαδικασιών λύσης του συζυγικού δεσμού, παρεπόμενες δικαιοδοσίες του επιληφθέντος δικαστηρίου να αποφαίνεται επί ορισμένων αιτημάτων διατροφής ή επί ορισμένων περιουσιακών ζητημάτων. Επομένως, το να αναγνωριστεί ότι ένας σύζυγος έχει ταυτοχρόνως περισσότερες της μίας συνήθεις διαμονές θα μπορούσε επίσης να υπονομεύσει την απαίτηση περί προβλεψιμότητας των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας, όπως η απαίτηση αυτή απορρέει από αμφότερους τους ως άνω κανονισμούς [βλ., όσον αφορά τον κανονισμό 4/2009, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2020, FX (Ανακοπή εκτελέσεως αξιώσεως διατροφής), C-41/19, EU:C:2020:425, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, καθώς και, όσον αφορά τον κανονισμό 2016/1103, ιδίως, τις αιτιολογικές του σκέψεις 15 και 49].

49 Πέμπτον, το σύνολο των εκτιμήσεων αυτών δεν αναιρείται από την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, του κανονισμού 2201/2003 στην οποία προέβη το Δικαστήριο με την απόφαση της 16ης Ιουλίου 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, σκέψη 56), κατά την οποία είναι δυνατό να έχουν διεθνή δικαιοδοσία τα δικαστήρια περισσοτέρων του ενός κρατών μελών όταν οι ενδιαφερόμενοι έχουν περισσότερες της μίας ιθαγένειες.

50 Πράγματι, όπως κατ’ ουσίαν επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 92 των προτάσεών του, το Δικαστήριο, με την εν λόγω απόφαση, ναι μεν απέκλεισε το ενδεχόμενο το προβλεπόμενο στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, του κανονισμού 2201/2003 κριτήριο περί ύπαρξης συνδέσμου, ήτοι η ιθαγένεια των δύο συζύγων, να περιορίζεται στην «ενεργή ιθαγένειά» τους, πλην όμως το γεγονός αυτό δεν σχετίζεται με την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του ίδιου κανονισμού.

51 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι, μολονότι δεν αποκλείεται ένας σύζυγος να έχει ταυτοχρόνως περισσότερες της μίας διαμονές, εντούτοις, σε δεδομένη χρονική στιγμή, μπορεί να έχει μόνο μία συνήθη διαμονή κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 2201/2003.

52 Δεδομένου ότι η έννοια της «συνήθους διαμονής» απηχεί κατ’ ουσίαν ζήτημα απτόμενο των πραγματικών περιστατικών (απόφαση της 8ης Ιουνίου 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, σκέψη 51), εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, βάσει όλων των ιδιαίτερων πραγματικών περιστάσεων της συγκεκριμένης περίπτωσης, αν το έδαφος του κράτους μέλους του εθνικού δικαστηρίου ενώπιον του οποίου άσκησε την αγωγή διαζυγίου ο IB αντιστοιχεί στον τόπο όπου βρίσκεται η συνήθης διαμονή του ενάγοντος κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003 (βλ., κατ’ αναλογία, αποφάσεις της 2ας Απριλίου 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, σκέψη 42, και της 28ης Ιουνίου 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, σκέψη 41).

53 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο της ερμηνείας των διατάξεων του κανονισμού 2201/2003 σχετικά με τη γονική μέριμνα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, για τον προσδιορισμό του τόπου συνήθους διαμονής παιδιού, ιδίως δε παιδιού μικρής ηλικίας το οποίο εξαρτάται από τους γονείς του σε καθημερινή βάση, πρέπει να αναζητείται ο τόπος στον οποίο οι γονείς βρίσκονται κατά τρόπο σταθερό και είναι ενσωματωμένοι σε κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον, η δε πρόθεσή τους να εγκατασταθούν στον τόπο αυτόν, εφόσον εκδηλώνεται μέσω απτών ενεργειών, μπορεί επίσης να ληφθεί υπόψη (πρβλ. απόφαση της 28ης Ιουνίου 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, σκέψεις 45 και 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επομένως, η νομολογία αυτή λαμβάνει υπόψη το κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον των γονέων του παιδιού, ιδίως μικρής ηλικίας, ως ουσιώδες κριτήριο για τον προσδιορισμό του τόπου της συνήθους διαμονής του παιδιού.

54 Ασφαλώς, είναι προφανές ότι οι ιδιαίτερες περιστάσεις που χαρακτηρίζουν τον τόπο της συνήθους διαμονής ενός παιδιού δεν είναι καθ' όλα πανομοιότυπες με εκείνες βάσει των οποίων προσδιορίζεται ο τόπος της συνήθους διαμονής ενός συζύγου κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 2201/2003.

55 Συγκεκριμένα, ένας σύζυγος μπορεί, λόγω της συζυγικής κρίσης, να αποφασίσει να εγκαταλείψει την πρώην συνήθη διαμονή του ζεύγους για να εγκατασταθεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της πρώην διαμονής του και να υποβάλει εκεί αίτηση λύσης του συζυγικού δεσμού υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη ή έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, παραμένοντας ταυτόχρονα πλήρως ελεύθερος να διατηρήσει ορισμένους κοινωνικούς και οικογενειακούς δεσμούς στο έδαφος του κράτους μέλους της πρώην συνήθους διαμονής του ζεύγους.

56 Επιπλέον, αντιθέτως προς ένα παιδί, ιδίως μικρής ηλικίας, του οποίου το περιβάλλον είναι, κατά κανόνα, κυρίως οικογενειακό (πρβλ. απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, σκέψη 54), το περιβάλλον ενός ενηλίκου είναι κατ' ανάγκην περισσότερο διαφοροποιημένο και αποτελείται από ένα αισθητά ευρύτερο φάσμα πολυσχιδών δραστηριοτήτων και ενδιαφερόντων, μεταξύ άλλων, επαγγελματικής, κοινωνικο-πολιτισμικής, περιουσιακής καθώς και ιδιωτικής και οικογενειακής φύσης. Συναφώς, δεν μπορεί να απαιτείται τα συμφέροντα αυτά να επικεντρώνονται στο έδαφος ενός μόνον κράτους μέλους, λαμβανομένου υπόψη, μεταξύ άλλων, του σκοπού του κανονισμού 2201/2003, ο οποίος συνίσταται στη διευκόλυνση των αιτήσεων λύσης του συζυγικού δεσμού, θεσπίζοντας ευέλικτους κανόνες σύγκρουσης δικαιοδοσίας και προστατεύοντας τα δικαιώματα του συζύγου ο οποίος, λόγω της συζυγικής κρίσης, έφυγε από το κράτος μέλος της κοινής διαμονής (πρβλ. απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

57 Γεγονός παραμένει ότι, με γνώμονα την παρατιθέμενη στη σκέψη 53 της παρούσας απόφασης νομολογία, μπορεί να γίνει δεκτό για την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 2201/2003 ότι η έννοια της «συνήθους διαμονής» χαρακτηρίζεται, κατ' αρχήν, από δύο στοιχεία, ήτοι, αφενός, από τη βούληση του ενδιαφερομένου να εγκαταστήσει το σύνηθες κέντρο των συμφερόντων του σε συγκεκριμένο τόπο και, αφετέρου, από μια αρκούντως σταθερή παρουσία στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους.

58 Επομένως, ο σύζυγος που επιθυμεί να επικαλεστεί τη βάση διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη ή έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003 πρέπει οπωσδήποτε να έχει μεταφέρει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο της πρώην κοινής συνήθους διαμονής και, ως εκ τούτου,

αφενός, να έχει εκδηλώσει τη βούληση να εγκαταστήσει το σύνηθες κέντρο των συμφερόντων του σε αυτό το άλλο κράτος μέλος και, αφετέρου, να έχει αποδείξει ότι η παρουσία του στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους μαρτυρεί επαρκή βαθμό σταθερότητας.

59 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, δεν αμφισβητείται ότι ο IB, υπήκοος του κράτους μέλους στο οποίο υπάγεται το εθνικό δικαστήριο ενώπιον του οποίου άσκησε την αίτηση για λύση του συζυγικού δεσμού, πληρούσε την προϋπόθεση διαμονής στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους επί τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την υποβολή της αίτησης κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003. Αποδεικνύεται επίσης ότι ο IB ασκούσε, κατά τη διάρκεια της εβδομάδας, μονίμως και σταθερά από το 2017, επαγγελματική δραστηριότητα αορίστου χρόνου στη Γαλλία, στο έδαφος της οποίας διατηρούσε διαμέρισμα για την άσκηση της δραστηριότητάς του.

60 Τα στοιχεία αυτά συνηγορούν υπέρ του ότι η διαμονή του IB στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους εμφανίζει σταθερότητα και αναδεικνύουν, αν μη τι άλλο, την ένταξη του ενδιαφερομένου σε ένα κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον εντός του εν λόγω κράτους μέλους.

61 Μολονότι από τα στοιχεία αυτά μπορεί να συναχθεί a priori ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, εντούτοις εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν από το σύνολο των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης υπόθεσης μπορεί πράγματι να συναχθεί ότι ο ενδιαφερόμενος μετέφερε τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος του κράτους μέλους στο οποίο υπάγεται το εν λόγω δικαστήριο.

62 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι σύζυγος ο οποίος διαβιοί σε δύο κράτη μέλη μπορεί να έχει τη συνήθη διαμονή του μόνο σε ένα από αυτά τα κράτη μέλη, οπότε μόνον τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται η συνήθης αυτή διαμονή έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της αίτησης λύσης του συζυγικού δεσμού.

Επί των δικαστικών εξόδων

63 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000, έχει την έννοια ότι σύζυγος ο οποίος διαβιοί σε δύο κράτη μέλη μπορεί να έχει τη συνήθη διαμονή του μόνο σε ένα από αυτά τα κράτη μέλη, οπότε μόνον τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται η συνήθης αυτή διαμονή έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της αίτησης λύσης του συζυγικού δεσμού.

(υπογραφές)